

ב"ה

שבועות

יום טוב שני של שבועות

יום טוב שני של גלויות מצד הספק היה רק בזמן שהיו מקדשין החדשים על פי הראיה, שכיון שבני חוץ לארץ לא היו יודעים יום שקבעו בו בני ארץ ישראל ראש חודש, היו עושים יום טוב שני ימים מספק. מה שאין כן בזמן שקביעת החדשים היא (לא על פי הראיה, אלא) על פי החשבון, ואין מקום לספק, אלא שאף על פי כן עושים בני חוץ לארץ שני ימים יום טוב מצד תקנת חכמים שיזהרו במנהג אבותיהם שבידיהם, הרי זה (לא בתורת ספק, אלא) בתורת ודאי.

כלומר: אף על פי שמנהג אבותיהם לעשות שני ימים יום טוב היה בתורת ספק, מכל מקום, תקנת חכמים לעשות שני ימים יום טוב כדי להזהר במנהג אבותיהם שבידיהם היא בתורת ודאי.

ואין לתמוה איך יתכן שהמסובב יהיה בתוקף גדול יותר מהסיבה, ששמירת יום טוב שני מצד הזהירות במנהג אבותיהם שבידיהם היא בתורת ודאי, בה בשעה שמנהג אבותיהם עצמו לא היה אלא בתורת ספק - כי:

מצינו דוגמתו בתקנת חכמים, שאף שתחילתה בגלל טעם מסויים, מכל מקום, נעשה בה תוקף עצמי שאינו תלוי בהטעם שבגללו באה תקנה זו, כמו בנסרים שרחבן ארבעה טפחים אסור לסכך בהם משום גזירת תקרה, ואפילו אם הפכן והשכיבן על צידן שהוא פחות מארבעה טפחים (שאינו גזירת תקרה) אסור לסכך בהם, דכיון שיש שם פסול עליהן נעשו כשפודין של מתכת הפסולין לסכך בכל ענין שהופכן - דאף שטעם האיסור הוא משום גזירת תקרה ששייך רק בצד שרחב ארבעה טפחים, הרי זה נעשה איסור עצמי שאינו תלוי בהטעם דגזירת תקרה, גם בצד שהוא פחות מארבעה טפחים (כפי שמאריך בזה הרוגצ'ובי).

ועל דרך זה בנדון דידן: אף שהטעם לקביעת יום טוב שני של גלויות הוא בגלל הספק שהיה אצל אבותינו בזמן שהיו מקדשים על פי הראיה, הרי זה נעשה יום טוב עצמי (מתקנת חכמים) שאינו תלוי בהטעם דספיקא דיומא, אלא בתורת ודאי.

ענין זה (קביעת יום טוב שני של גלויות בתורת ודאי) מודגש ביותר בהיום טוב שני דחג השבועות: הקביעות דחג השבועות תלויה ביום החמישים לספירת העומר, ולא בימי חודש סיון ("פעמים חמשה פעמים ששה פעמים שבעה"), ובמילא, גם בזמן שהיו מקדשין החדשים על פי הראיה לא היה שייך ספק בהקביעות דחג השבועות, כיון שעד אז בודאי נתברר ונודע בכל מקום הקביעות דראש חודש ניסן שבו תלויה ספירת העומר עד ליום החמישים.

[ולא יתכן לומר שהיו מקומות שלא נודע אצלם הקביעות דראש חודש גם לאחרי חודש שלם, דאם כן, יצטרכו לחשוש לספיקא דיומא על שלושה ימים, כמו בחג הפסח, שיש להסתפק לא רק על ראש חודש ניסן, אלא גם על ראש חודש אדר, אם שניהם מלאים או שניהם חסרים, או אחד מלא ואחד חסר].

ואף על פי כן, גם בחג השבועות עושים בני חוץ לארץ שני ימים יום טוב "כדי שלא לחלוק במועדות", כלומר, שמפני הספק בשאר הימים טובים, תקנו חכמים יום טוב שני של גלויות בחג השבועות (לא בתורת ספק, שלא שייך בחג השבועות, אלא) בתורת ודאי.

ועל דרך זה יש לומר בנוגע לכללות הענין דיום טוב שני של גלויות מצד ספיקא דיומא - שמפני הספק בזמן שהיו מקדשין על פי הראיה תקנו חכמים יום טוב שני של גלויות גם בזמן שקביעות החדשים היא על פי החשבון (שאינן מקום לספק) בתורת ודאי.

ויש לומר ההסברה בזה: כללות החילוק שבין שבת ליום טוב, הוא, שקדושת שבת היא מצד עצמה, "מיקדשא וקיימא", וקדושת יום טוב היא על ידי ישראל, "ישראל אינהו דקדשינהו לזמני", על ידי זה שישראל מקדשים ראשי חדשים שבהם תלויה קביעות המועדים.

[וחילוק זה הוא גם בנוגע להוספה מחול על הקודש - שבשבת גם ההוספה היא מצד עצם השבת (חפצא) שטורף מלפניו ומלאחריו, מה שאין כן ביום טוב ההוספה היא דין וחיוב על ישראל (גברא), שמלבד זה שמקדשים המועדים, צריכים עוד להוסיף מחול על הקודש].

וקביעות החדשים והמועדים תלויה בבית דין - כפי שדרשו חכמינו ז"ל על הפסוק "אלה מועדי ה' אשר תקראו אותם", "אתם (חסר) כתיב", "אתם אתם אתם שלושה פעמים, אתם אפילו שוגגין אתם אפילו מזידין

אתם אפילו מוטעין", היינו, שגם כשבית דין קידשו ראש חודש וקבעו יום טוב בשוגג או אפילו במזיד, הרי זה יום טוב גמור מן התורה.

וכיון שכללות הענין דקביעות המועדים נמסרה לבית דין, מובן, שיש בכחם גם להוסיף בקביעת יום מסויים (שמצד עצמו הוא יום חול) ליום טוב, ובכח זה קבעו יום טוב שני של גלויות (לא רק בתורת ספק, אלא גם) בתורת ודאי.

על פי זה יש לבאר גם החילוק שבין יום טוב שני ליום טוב ראשון: כיון שיום טוב שני של גלויות הוא (לא בתורת ספק, אלא) בתורת ודאי - אין בו חסרון (הן בקביעות היום טוב עצמו והן בשמירת היום טוב) לגבי יום טוב ראשון.

ויתירה מזה: כיון שקביעת יום טוב שני של גלויות היא מצד הכח דחכמים, יש בו מעלה לגבי יום ראשון שהוא מן התורה – כמאמר רבותינו ז"ל חמורין וחביבין וערבין דברי סופרים יותר מדברי תורה, היינו, שביום טוב שני של גלויות יש חביבות יתרה.

קטע משיחת אחרון של פסח, רשימת השומעים בלתי מוגה.
תו"מ ה'תשי"ב ח"ב ע' 150.

- 1 רמב"ם שם פ"ה ה"ה. שו"ע אדה"ז שם ר"ס תר.
- 2 ראה גם לקו"ש חי"ז ע' 135. וש"נ.
- 3 סוכה יד, ב ובפרש"י.
- 4 צפע"נ לרמב"ם הל' חמץ ומצה פ"ו ה"ב.
- 5 ר"ה ו, ב. שו"ע אדה"ז או"ח ר"ס תצד.
- 6 רמב"ם הל' קידוה"ח פ"ג ה"ב.
- 7 ראה שו"ת חת"ס או"ח סו"ס קמה. לקו"ש ח"ד ע' 1030.
- 8 ביצה יז, א.
- 9 ברכות מט, א.
- 10 מכילתא יתרו כ, ח.
- 11 ראה לקו"ש חט"ז ע' 234.
- 12 ר"ה כה, א. רמב"ם שם ספ"ב. שו"ע אדה"ז או"ח סת"ר ס"ד.
- 13 אמור כג, ב. ד. לז.
- 14 ראה סנהדרין פח, ב - במשנה. ירושלמי שם פ"א ה"ד. ע"ז לה, א ובפרש"י. ירושלמי שם פ"ב ה"ז.

פרויקט זו נוסד בימי השבעה לזכרון ולע"י הרב גבריאל נח זוגותו רבקה הי"ד
- שלוחי כ"ק אדמו"ר במומבאי, אינדיא

נדפס ומופץ ע"י הרה"ת ר' שלמה לרר ומשפחתו שיחיו
שלמה נחמ"ה, צביה זלאטע רייזל, שמואל, מנחם מענדל, ישראל אריה לייב, יוסף יצחק,
שניאור זלמן, חיה מושקא, אברהם דוד, אהרן, חנה